

LANNOO'S
AUTOBOEK
DENEMARKE,
ZWEDEN,
NOORWEGEN
EN IJSLAND

De dichte, langharige
vacht van het rendier is
in de zomer grijsbruin,
maar in de winter veel
lichter en gevlekt.

A photograph of a reindeer in a field with large antlers. The reindeer is in the foreground, facing left, with its head slightly lowered. Its antlers are large and dark, with several points. The background is a blurred field of tall grasses and some rocks, suggesting a natural, outdoor setting. The lighting is soft, possibly from the late afternoon or early morning.

LANNOO'S
AUTOBOEK
DENEMARKEN,
ZWEDEN,
NOORWEGEN
EN IJSLAND

DE MOOISTE REISBESTEMMINGEN

DENEMARKEN

Zuid-Jutland

Westen

Waddenzee

Oosten

Eiland Fünen

Midden-Jutland

Westkust

Midden

Oostkust

Noord-Jutland

Westen

Oosten

Seeland

Kopenhagen

Lolland, Falster

Bornholm

18

20

22

22

24

26

28

32

32

34

36

38

38

40

44

50

58

62

ZWEDEN

Zuid-Zweden

Malmö

Skåne Österlen

Blekinge

Smålandse kustregio

Gotland

West-Skåne

Halland

Göteborg

Dalsland

Vastergötland

Östergötland

Småland

Midden-Zweden

Stockholm

Scherenkust

Södermanland

Västmanland

Värmland

Uppsala

66

68

68

70

74

76

80

86

88

90

96

98

100

104

106

106

114

118

122

124

126

Stockholm ligt niet aan, maar in het water en wordt daarom ook wel het 'Venetië van het noorden' genoemd. Bijna elke Stockholmer woont aan het water.

Norrland	128	Aan de Romsdalsfjord	196
Härjedalen, Jämtland	128	Ålesund	198
Lapland	130	Trøndelag	202
Langs de kust	134	Trondheim	202
		Namdalen	206
NOORWEGEN	136	Noord-Noorwegen	208
Øst- en Sørlandet	138	Nordland	208
Oslo	138	Lofoten	218
Omgeving van Oslo	144	Vesterålen	226
Zuidelijk Oost-Noorwegen	148	Tromsø en omgeving	230
Noordelijk Oost-Noorwegen	152	Finnmark	232
Hardangervidda	156	Spitsbergen	240
Telemark	158		
Kust van Sørland	164	IJSLAND	246
Vestlandet	168	Reykjavik	248
Stavanger	168	Schiereiland Reykjanes	252
Hardangerfjord	172	Golden Circle	254
Bergen	178	Westen	256
Sognefjord	182	Westfjorden	262
Aan de Nordfjord	188	Noorden	268

Noordoosten	272	Tiveden	302
Oosten	278	Hamra	304
Zuiden	282	Fulufjället	306
		Skuleskogen	306
		Björnlandet	308
DE NATIONALE PARKEN	288	Pieljekaise	308
DENEMARKEN		Muddus	310
Waddenzee	290	Sarek	314
Mols Bjerge	290	Padjelanta	318
Thy	292	Stora Sjöfallet	318
		Abisko	320
ZWEDEN		NOORWEGEN	
Kosterhavet	294	Ytre-Hvaler	322
Söderåsen	294	Hardangervidda	324
Dalby Söderskog	295	Folgefonna	328
Stenshuvud	296	Hallingskarvet	328
Store Mosse	296	Jotunheimen	330
Norra Kvill	298	Jostedalbreen	332
Gotska Sandön	299	Breheimen	334
Tresticklan	300	Reinheimen	334
Djurö	301		

De stad Ålesund ontvangt haar bezoekers met een gesloten ensemble jugendstilhuizen. Bezienswaardig zijn ook de omringende fjorden en bergen.

Dovrefjell-Sunndalsfjella	336	DE MOOISTE REISROUTES	364
Dovre	338	Route 1:	
Rondane	340	Denemarken – kustlandschappen en liefelijke steden	366
Femundsmarka	342	Route 2:	
Skarvan og Roltdalen	342	Denemarken en Zweden: van het noorden van Denemarken door het zuiden van Zweden	368
Blåfjella-Skjækerfjella	343	Route 3:	
Saltfjellet-Svartisen	344	Noorwegen – over fjord en fjell: buitengewone natuurwonderen in het noorden van Europa	370
Rago	346	Route 4:	
Junkerdal	350	Hurtigruten – per boot langs de kust naar de Noordkaap	372
Ånderdalen	350	Route 5:	
Stabbursdalen	352	IJsland – vuur en ijs: archaische landschappen op het vulkaaneiland	374
Øvre-Anárjohka	352	Register	376
Øvre-Pasvik	352	REISATLAS SCANDINAVIË	378
Varangerhalvøya	352	Plaatsnamenregister	430
Spitsbergen	354		
IJSLAND			
Snæfellsjökull	358		
Vatnajökull	360		
Pingvellir	362		

Denemarken

Legoland Billund

Geen enkel gezin dat in Denemarken met vakantie is, kan om een bezoek aan dit speelgoedwonderland heen. Het Legoland van Billund in Midden-Jutland

(rechts) is een droom voor groot en klein. Op een oppervlakte van veertien hectare werd hier een wereld van vijftig miljoen gekleurde legoblokjes geschapen. Niet alleen beroemde monumenten zoals het Vrij-

Denemarken

Oppervlakte: 43.094 km²

Inwoners:

5,6 miljoen

Taal:

Deens

Munteenheid:

Deense kroon

Hoogseizoen:

mei tot september

Tijdzone: UTC + 1

ZUID-JUTLAND

Zuid-Jutland is een vruchtbaar heuvelland in het zuiden van Denemarken, tussen de fjordenkust van de Oostzee en het Unesco-Wereldnatuurerfgoed – de Waddenzee – aan de Noordzee. De grootste Deense fjord is de Flensburg Fjord: als watersportgebied en scheepvaartroute verbindt hij Duitsland met Denemarken en is hij de toegangspoort tot de 'Deense

Zuidzee', de eilanden Alsens, Ærø en Langeland. Voor de westkust van Zuid-Jutland ligt in de Waddenzee het vakantie-eiland Rømø, met zijn kilometers brede zandstrand. Ruim duizend jaar was Zuid-Jutland een synoniem voor heel Sleeswijk, maar sinds het referendum van 1920 slaat de term op het Deense deel van Sleeswijk tussen de Flensburg Fjord en de rivier Kongeå, die vanaf de middeleeuwen de grens vormde tussen Zuid-Jutland/Sleeswijk en het koninkrijk Denemarken.

WESTEN

De streek in het zuidwesten van Denemarken is vlak, een drassig gebied dat nauwelijks boven de zeespiegel uitsteekt. Sommige delen van het gebied ontstonden toen de Waddenzee en zijn zoutpannen verzandden, andere

werden door de bouw van dijken op de zee gewonnen. Grazige weiden en hooiland, doorspekt met afwateringsgrachten, drukken hun stempel op het landschap. De schilderachtige oude centra van Tønder en Ribe getuigen van een roemrijk verleden en maken indruk met een reeks historische gebouwen uit alle eeuwen van de Deense geschiedenis. In de recente stad Esbjerg genieten liefhebbers van moderne kunst en architectuur dan weer met volle teugen, want niet alleen de beroemde Jørn Utzon is hier met een meesterwerk vertegenwoordigd.

****Tønder** Het stadje op luttele kilometers van de Duitse grens oogt idyllisch en lokt bezoekers met een bezienswaardig historisch centrum en tal van shoppingmogelijkheden. Het kan terugblikken op

een tumultueuze geschiedenis. Tijdens de middeleeuwen was Tønder het belangrijkste handelscentrum van de regio, want dankzij de rivier Vidå beschikte het plaatsje over een directe toegang tot de zee.

Toen de bouw van een dijk in de 16de eeuw de haven deed verzanden en het economische verval inzette, schakelden de kooplieden van Tønder over op de handel in kloskant. Dat legde de stad in de 17de en 18de eeuw geen windeieren. De talloze goed bewaarde patriciërs-woningen in de voetgangerszone getuigen tot op heden van de rijkdom die de lokale handelaars verwierven dankzij het kant dat duizenden thuiswerkende kantklossters meizaam vervaardigden.

Het hart van het oude Tønder klopt nog altijd op het marktplein, de *torvet*. Alle aandacht gaat er naar de houten figuur die met zijn zweep zwaait, een kopie van het originele

heidsbeeld van New York of de Akropolis van Athene, ook hele huizenblokken uit eerbiedwaardige steden werden hier nagebouwd - op schaal 1:20. Jeugdige fans van techniek vinden de miniatuurversie van het Ken-

nedy Space Center geweldig, maar de sprookjesachtige ridderburcht, de wildweststad en het avonturenland vallen evenzeer in de smaak. Het park opende de deuren in 1968 en breidt sindsdien constant uit.

beeld. Tot ver in de 19de eeuw werden zulke *kagmanden* of gerechtsdienaars in veel Noord-Europese steden als waarschuwing voor de burgers naast de publieke schandpaal opgesteld. De originele Tønderse *kagmanden* is te bewonderen in het stedelijk museum. Rond de *torvet* scharen zich imposante historische gebouwen zoals het laatgotische Klosterbagerens Hus, het barokke stadhuis en de 17de-eeuwse apotheek Gamle. Op de jaarlijkse kerstmarkt stromen bezoekers uit heel Denemarken en het noorden van Duitsland toe. Binnen in de in 1592 gewijde Christuskerk aan de oostzijde van het plein imponeert het artistieke houtsnijwerk. Het poortgebouw van het in 1750 gesloopte kasteel herbergt het museum van Tønder, dat een opmerkelijke collectie kunst- en gebruiksvoorwerpen uit alle eeuwen van de lokale geschiedenis tentoonstelt. Het Zeppelintentoonstelt herinnert aan de tijd toen Zuid-Jutland deel uitmaakte van het Duitse Rijk en in Tønder een luchtschipbasis was gevestigd, die in de Eerste Wereldoorlog werd vernield.

*** **Møgeltønder** ligt ten westen van Tønder. Met zijn dertig Friese huisjes met rieten dak geldt het als het mooiste dorp van Denemarken. Het gasthof Schackenborg Slotskro is net zoals het sprookjesachtige rococokasteel Schackenborg eigendom van de koninklijke familie. Bezienswaardig zijn tevens het klooster en de kerk van Løgumkloster.

** **Ribe** Ongeveer zeventig kilometer ten noorden van Tønder bevindt zich een van de oudste stadjes van Denemarken. Ribe is een must voor iedereen die de Jutlandse Noordzeekust afreist. Slente-

rend door de beschermde oude binnenstad met haar kasseistegen en vakwerkhuisen komt de Deense geschiedenis bijna opnieuw tot leven. Al in de 8ste eeuw was Ribe een handelsplaats van de Vikingen. De *Apostel van het Noorden*, bisschop Ansgarius van Bremen, liet er de eerste kerk van Scandinavië bouwen. In 948 werd de

Svend Wiig Hansen creëerde de *Mennesket ved havet* in Esbjerg.

In de 12de eeuw werd de domkerk van Ribe opgetrokken.

plaats vermeld als bisschopszetel, in de 12de eeuw richtten de Deense heersers uit de Waldemarperiode er koninklijke residenties op. Hans Tausen, de leerling van Luther die in Denemarken voor een doorbraak van de reformatie zorgde, woonde halverwege de 16de eeuw vele jaren in de kathedraalstad. De hele middeleeuwen lang was Ribe een bloeiende handelsstad

en een van de politieke en religieuze centra van Denemarken. Toen de kloosters in de stad tijdens de reformatie werden opgeheven en de Deense koningen definitief naar Kopenhagen verhuisden, boette Ribe evenwel heel wat aan belang in. Verwoestende branden en stormvloedendeden de rest: in de 17de eeuw kelderde het aantal

een wandeling. De belangrijkste bezienswaardigheden liggen op amper tien minuten lopen van de *torvet*, het centrale marktplein. Hier verheft zich het symbool van Ribe, de romaans-gotische domkerk die begin 20ste eeuw een nieuw interieur kreeg. De eeuwenoude vakwerkhuisen in de wijk rondom de Fiskergade ten oosten van de markt dateren van na de grote brand in 1580, de baksteenhuizen ten zuiden van het plein stammen uit de 15de eeuw. Aan de overkant van de rivier Ribe Å toont het Vikingmuseum archeologische vondsten uit de tijd van de Vikingen, het Vikingcentrum Lustrupholm twee kilometer ten zuiden van de stad ensceneert hun dagelijkse leven.

Esbjerg De stad in het noorden van de Deense Waddenzee-kust dankt haar ontstaan aan de nederlaag van de Denen in de Duits-Deense oorlog van 1864, toen Zuid-Jutland door Oostenrijk-Pruisen werd geannexeerd. De stichting van Esbjerg in 1868 moest het verlies van de havens compenseren en Denemarken van een toegang tot de Noordzee verzekeren. Tegenwoordig is Esbjerg de belangrijkste havenstad van het land en de spil van de Deense petroleumindustrie, die van hieruit de boorplatformen in de Noordzee bevoorraadt. De stad is een moderne culturele metropool met interessante musea en kunst op openbare plaatsen, zoals de beeldengroep *Mennesket ved Havet*. Het Musikhuset Esbjerg, waarin ook het bezienswaardige kunstmuseum onderdak vond, is van de hand van Jørn Utzon, de architect van de opera van Sydney.

Boven links: het aantrekkelijk Ribe nodigt uit tot rondslenteren.

Denemarken

Kitesurfing & co.

Niet alleen op de eindeloos brede zandstranden van Rømø en Fanø, maar ook op tal van andere plekken aan de ruige

Deense Noordzeekust vieren trendy sporten hoogtij. Ze ontstonden de voorbije twintig jaar uit het windsurfen en strandzeilen en vonden overal ter wereld fervente aanhangers. Kitesurfers

WADDENZEE

De Deense eilanden in de Waddenzee zijn tot ver over de grens bekend als vakantieparadijs. De gevarieerde natuur lokt elk jaar meer en meer liefhebbers. De tot een kilometer brede, bleke zandstranden aan de westkust van Rømø en Fanø zijn uniek op deze aardbol. Dankzij de constante, strakke wind zijn ze uitgegroeid tot hotspots voor strandzeilers en kitesurfers. Op veel plekken gaat de eeuwenoude eilandcultuur hand in hand met een ultramoderne toeristische infrastructuur. Tal van de typische eilandboerderijen met strodak herbergen tegenwoordig musea die de tradities verder in ere houden.

*****Rømø** Het zuidelijkste van de Deense Waddeneilanden is vanaf het vasteland met de auto te bereiken over een bijna tien kilometer lange dam. Hoewel het eiland amper 130 km² groot is, is de natuur er ontzettend gevarieerd. Het bij eb droogvallende wad in het oosten vormt een scherp contrast met de naar de open zee gerichte westkust. In het binnenland gaat het drasland over in heide en dennenbossen. Vooral dankzij het duizend meter brede zandstrand dat zich aan de hele westkust uitstrekt, heeft Rømø zich ontwikkeld tot een van de populairste vakantiebestemmingen in Denemarken. Het eiland telt jaarlijks meer dan een miljoen overnachtingen. De talloze comfortabele vakantiewoningen en goede toeristische infrastructuur zijn vooral heel aantrekkelijk voor gezinnen met kinderen. Het zuidelijke deel van het strand is bereikbaar met de auto en zowel voor zonzonbidders als adepten van hippe strandporten

In de haven van Rømø liggen veel visserboten, maar ook particuliere plezierboten voor anker.

een paradijs: de uiterste zuidpunt is voorbehouden aan strandzeilers, het volgende deel voor kitebuggy's. Sportieve mogelijkheden zijn er niet alleen op het strand, je kunt ook fietsen, hiken, golfen of paardrijden.

Tussen 1650 en 1850 was Rømø een bolwerk van de walvisvaart. Nog steeds getuigen de hofsteden met hun rieten dak, de zogenaamde *kommandørgården*, van de rijkdom die de jacht op de zeezoogdieren de eilandbewoners opleverde. In een van die kapiteinswoningen huist de dienst voor toerisme, in een ander het Nationalmuseet Kommandørgård, een filiaal van het Deense nationale museum. De grotere dorpen op het eiland, dat alles bij elkaar niet meer dan duizend inwoners telt, bevinden zich aan de zuidoostkust. In Havneby, een moderne vissershaven, vertrekken de veerboten naar List op Sylt. Hier werd met het Rømø Lege og Hesteland een groot pretpark voor kinderen aangelegd, compleet met kinderboerderij en waterpark.

****Mandø** Het iets meer dan 7 km² grote eiland ligt tussen Rømø in het zuiden en Fanø in het noorden. Het is volledig omringd door de

Waddenzee en geliefd bij dagjestoeristen. Vanaf het vasteland is Mandø enkel bereikbaar bij eb, over een met steenslag verharde weg of met de Mandø-bus, een dubbeldekker die door een stoere tractor over het drooggevalen wad wordt voortgetrokken. Op het eiland, dat amper zestig inwoners heeft, verschaft het Mandø Museum uitleg over de plaatselijke cultuur, het Mandø Center over de Waddenzee. Lokale organisatoren bieden excursies aan naar de Koresand, een 24 km² grote zandbank ten zuidwesten van het eiland die bij vloed door de zee wordt omspoeld.

*****Fanø** Het noordelijkste eiland van de Waddenzee ontwikkelde zich al in de 19de eeuw tot een populaire vakantiebestemming. Fanø-Bad in het noordwesten was als vakantieverblijf van de Deense koning Christiaan IX (1818-1906) en mondaine badplaats tot ver over de Deense grens bekend. Tegenwoordig is het een modern kuuroord dat omwille van de vele vakantiewoningen vooral in trek is bij gezinnen met kinderen. Net als Rømø bezit ook Fanø een breed zandstrand dat zich over de hele ruige westkust uitstrekt en een eldorado

is voor strandzeilers, windsurfers en kiteboarders. De jaarlijkse International Kiteflyers Meeting in juni lokt mensen uit alle hoeken van de wereld die hier hun vlieger willen oplaten. Achter het strand begint een uitgestrekt duin- en bosgebied, dat wordt doorkruist door bewegwijzerde wandelpaden. Ook ruiters en fietsers komen hier aan hun trekken. Aan de oostkust bieden verschillende ervaren organisatoren wadlooptochten bij eb aan.

Fanø is de historisch gegroeide parel van de Deense Waddenzee. Het gros van de 3200 eilandbewoners woont in een van de twee traditierijke dorpen aan de oostkust. Met zijn 2700 inwoners is Nordby in het noordoosten het grootste van de twee; het telt de enige nog actieve haven op Fanø. De autoveerboten uit Esbjerg meren hier aan en in de historische kern bevindt zich het merendeel van de winkels en cafés van het eiland.

De zeevaart heeft op Fanø een lange traditie. Nog altijd verdient een niet te verwaarlozen deel van de bevolking de kost op de wereldzeeën. Het museum Skibsfarts- og Dragtsamling in Nordby is gewijd aan de zeevaartgeschiedenis. In een statig huis

(rechts) laten zich staand op een plank op het water voorttrekken door een vlieger of kite waaraan ze vasthangen met een dertig meter lange lijn, de kitesurfbar. Gevorderde kitesur-

fers voeren gewaagde sprongen uit. Bij kitebuggy's trekt een vlieger de buggy voort op het strand; paragliders ten slotte zweven door de lucht hangend aan een parapente.

met rieten dak uit de vroege 18de eeuw verleent het Fanø Museum inzicht in het dagelijkse leven van de voorbije eeuwen. Sonderhø in het zuidoosten is de tweede grootste plaats van het eiland en een schilderachtig dorp. De met riet bedekte langhuizen in de historische dorpskern stammen uit de 18de en 19de eeuw, toen Sonderhø het economische hart van het eiland en centrum van de Deense scheepsbouw was. Toen Nordby die koppositie in de tweede helft van de 19de eeuw van Sonderhø afsnoepte, droogde de geldstroom op en bleven modernisering uit. Zo komt het dat de oorspronkelijke inrichting van de huizen behouden bleef en ze nu op de monumentenlijst staan. Met stip genoteerde bezienswaardigheden in Sonderhø zijn de Sonderhø Mølle met het molenmuseum, de kerk van Sonderhø en het Kroman, een voormalige winkel met fabriek waar nu het kunstmuseum van Fanø werken van Deense schilders uit de 19de en 20ste eeuw exposeert. In het driehonderd jaar oude Hannes Hus woonde anno 1900 de weduwe van een kapitein die zoals zo veel andere Sonderhøingers bij een schipbreuk om het leven kwam. De permanente tentoonstelling herinnert aan haar lot en dat van andere zee-mansweduwen. In de van 1722 daterende herberg Sonderhø Kro worden streekgerechten zoals gerookte vis of lam geserveerd.

Foto rechts: de bekoorlijke ingang van een typisch oud huis in Sonderhø, een pareltje op het Deense eiland Fanø

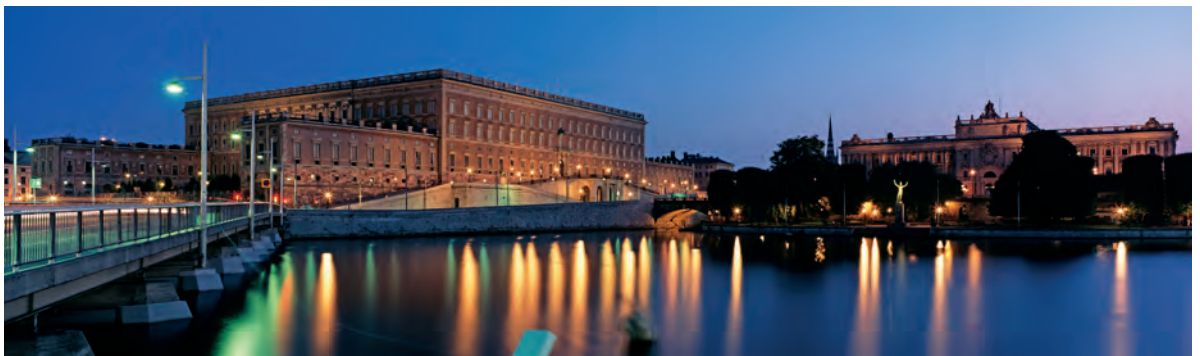

Zweden

Storkyrkan

Miljoenen tv-kijkers uit de hele wereld zagen hoe kroonprinses Victoria en Daniel Westling op 19 juni 2010 in de Grote Kerk

van Stockholm – Storkyrkan – elkaar het jawoord gaven. Op de dag precies 34 jaar nadat koning Silvia er werd gekroond. De kerk waarin monarchen worden gekroond en huwen is het

De representatieve vertrekken van het reusachtige koninklijk paleis zijn te bezichtigen.

MIDDEN-ZWEDEN

Svealand, de middelste van de drie grote Zweedse regio's, is niet alleen geografisch het centrum van het land. De hoofdstad Stockholm en universiteitsstad Uppsala bewijzen hoe belangrijk dit deel van het land was, ook cultureel. De provincies van Svealand zijn streken waar de traditionele gebruiken in ere worden gehouden, de dichte bossen en kristalheldere meren in het noorden zijn net als de romantische gehuchten en dorpjes bij het Mälarmeer een goede reclame voor het hele land.

STOCKHOLM

Niet alleen haar unieke ligging leverde de Zweedse hoofdstad vaak de titel 'mooiste van de wereld' op. Ze ligt ingebed tussen de Oostzee en het Mälarmeer, dat zich over 115 kilometer van het westen naar het oosten uitstrekt. Het 'Veniëtië van het noorden' beslaat veertien eilanden en wordt door ontelbare rots-eilandjes of scheren van de open zee afgeschermd. De stad is bezaaid met historische bezienswaardigheden maar is niettemin een moderne, liberale metropool. De restaurants serveren in-

ternationale specialiteiten en creëren een grootstedese sfeer. Tientallen musea en een levendige muziek- en theaterwereld maken van Stockholm bovendien een mekka voor kunstliefhebbers.

Gamla Stan Het centrum van de Zweedse hoofdstad situeert zich intussen allang in andere stadsdelen, maar de historische kern op het eiland Stadsholmen is nog altijd een belangrijke toeristische trekpleister. De doolhof van stegen en straten vormt een regelrechte uitnodiging voor een stadswandeling. De in de

loop der eeuwen gegroeide buurt pronkt met panden uit alle periodes van de stadsgeschiedenis. Veel van de oude muren herbergen nu cafés, restaurants of galeries.

Aan de noordoostkant van Gamla Stan staat het **koninklijk paleis** – met 608 vertrekken een van de grootste paleizen ter wereld. Het luisterrijke kasteel werd in de eerste helft van de 18de eeuw opgetrokken op de plaats van de door een brand verwoeste middeleeuwse residentie en geldt als een schoolvoorbeeld van de architectuur tijdens de overgang van barok naar rococo.

oudste godshuis van de stad en staat op amper een paar passen van de Stortorget en het Nobelmuseum aan het einde van de steile Slottsbacken. De fraaie barokgevel zet je op het verkeerde

been, want binnen is het bouwwerk een volledig gotische hallenkerk (rechts). Ze is het hele jaar door toegankelijk, van mei tot september betaal je 40 kronen voor een toegangsticket.

De Zweedse koning resideert tegenwoordig in het paleis **Drottningholm** en vertoef hier slechts zelden. Vandaar dat veel vertrekken toegankelijk zijn voor het publiek. Ook de schatkamer en antiecollectie van Gustaaf III zijn te bezichtigen. Een hoogtepunt is de aflossing van de wacht op het paleisplein, dagelijks om 12.00 uur. Niet ver van de koninklijke residentie staan de kathedraal en de 18de-eeuwse beurs waarin nu het **Nobelmuseum** huist. De boeiende tentoonstelling biedt informatie over Alfred Nobel en beroemde Nobelprijswinnaars. De **Tyska Kyrkan** (Duitse kerk) in het zuiden van Gamla Stan herbergde oorspronkelijk een ildehuis en werd pas in de 16de eeuw verbouwd tot een kerk. Haar 96 meter hoge toren is de hoogste in de oude stadskern. Ook het tussen 1641 en 1674 geconstrueerde Ridarhuset ten westen van de

Foto boven: hier woont iedereen op een eiland. Stockholm is doordrenkt van water en wordt ook wel het 'Venetië van het noorden' genoemd.

Gamla Stan

De Stortorget in Gamla Stan nodigt uit tot verpozen. Te midden van liefdevol gerestaureerde oude stadswoningen genieten bezoekers en inwoners 's zomers op de terrasjes (onder).

Links: de smalle steegjes met hun winkeltjes zetten aan tot rondslechteren, op de achtergrond priemt de toren van de Sankt Nikolai Kyrka tussen de huizen.

Dovrefjell-Sunnalsfjella

'Enig en trouw, tot Dovre valt', zwoeren de afgevaardigden toen ze in 1814 in Eidsvoll de nog steeds geldende grondwet van het democratische koninkrijk Noorwegen afkondigden. De fraai gevormde Snøhetta (2286 m) met zijn witte gletsjerkleed gold toen als hoogste top van Noorwegen. Toen het land werd opgemeten bleek echter dat de Galdhøpiggen (2469 m) in het Jotunheimengebergte de 'Sneeuwkap' met bijna tweehonderd meter overtrof. In 1974 werden de hoogste delen van de Dovrefjell als nationaal park beschermd omwille van hun landschappelijke schoonheid, botanische rijkdom en als refugium voor zeldzame planten en dieren. In 2002 werd het nationaal park uitgebreid

In de herfst lichten de hoogvlaktes van het nationaal park op in warme tinten.

tot 1693 km² en omgedoopt tot 'Dovrefjell-Sunnalsfjella': in de Sunnalsfjella loopt het gebergte schuin af tot bijna tegen de fjordenkust. Het gebied is een toevluchtsoord voor het wilde rendier, intussen leven hier ongeveer vierduizend exemplaren van de schuwe dieren. Ook poolvossen, veelvraten, lemmingen en zeldzame roofvogels zijn hier thuis. Bewegwijzerde trails doorkruisen het hele park, overnachten kan in hutten van de Noorse trekkersvereniging DNT.

Het berglandschap van het nationaal park is doorspekt met rivieren (rechts). Uit Groenland ingevoerde muskusossen verrijken de flora en fauna (uiterst rechts).

Noorwegen grenst aan Rusland, Finland en Zweden en is omringd door de Noordelijke IJszee, de Noordzee en het Skagerrak: een koninkrijk met weergaloos mooie landschappen – nu eens wild en groots, dan weer liefelijk en zacht. De afstanden zijn

groot, reserveer voldoende tijd want wie tot aan de Noordkaap wil reizen, stuit tijdens een tocht van vierduizend kilometer op fascinerende gletsjers, watervallen, hoogvlaktes en diepe fjorden, maar net zo goed op interessante steden.

Reine op de Lofoten is ondanks zijn afgelegen locatie een topper bij toeristen.

Het Noorse vasteland is verbaasd goed ontsloten door een grotendeels geasfalteerd wegennet. Zelfs waar de natuur zo ruig en onversaagd is dat alles er schijnbaar stopt, vaart er een ferry, staat er een brug of loopt er een tunnel. Zelfs de kleinste gehuchten en meest afgelegen kustplaatsjes zijn doorgaans goed bereikbaar. En toch schiet je in dit langgerekte land door de ongewone morfologie en geldende maximumsnelheid minder snel op dan je thuis bij het opstellen van je reisprogramma in gedachten had. Anderzijds zijn files en verkeerslichten een zeldzaamheid.

Geografisch toont het koninkrijk Noorwegen een heel ander gelaat dan zijn Scandinavische burens. Geen land op het Europese continent is langer (1752 km), bijna geen enkel zo smal als Noorwegen, dat (zonder de poolgebieden)

ongeveer even groot is als Duitsland. Bijna de helft ervan ligt meer dan vijfhonderd meter boven de zeespiegel. De bergen bereiken niet echt hoge toppen, de hoogste piek is amper 2500 meter, maar bijna een kwart van het land ligt in alpine tot hoogalpine, deels vergletsjerde zones of neemt uitgestrekte, boomloze vlaktes boven de duizend meter in.

De schrale hoogvlaktes – fjell genoemd – gaan het merendeel van het jaar schuil onder een sneeuw tapijt en zijn doorspekt met venen en meren. Boven de poolcirkel en in de hogere gebieden in het binnenland is zover het oog reikt vaak geen levende ziel te bekennen. Op Oslo, Bergen, Trondheim en Stavanger na zijn er geen steden met meer dan 100.000 inwoners in dit reusachtige land, waar vier op de vijf mensen aan de

open zee of een fjord wonen. Samen met de fjordkusten meet de sterk gekloofde kust 28.000 kilometer, meer dan de helft van de omtrek van de aarde. Er is weinig bebouwing en door de Golfstroom is de kust het hele jaar door ijsvrij. Zonder die warme zeestroming zou het Noorse vasteland zijn bedekt met een laag ijs, zoals dat grotendeels het geval is voor de Noorse poolgebieden. De Noorse fjorden, waarvan de Geiranger-, Hardanger- en Sognefjord het bekendste zijn, zijn de toeristische toppers bij uitstek. De door gletsjers opengereten, spectaculaire, smalle of brede, meestal vertakte dalen en baaien overstroomden na de postglaciale stijging van de zeespiegel.

De warme Golfstroom is tevens verantwoordelijk voor de grote hoeveelheid neerslag in de zomer. De korte zomers zijn mild en ten noorden van

de poolcirkel – in het 'rijk van de middernachtzon' – ook 's nachts even klaar als overdag. De bijzondere sfeer in die tijd van het jaar vormt vaak de aanleiding voor uitbundige feesten. In de koude helft van het jaar valt de sneeuw overvloedig en blijft het overdag lang donker.

De ongeveer vier miljoen Noren zijn geen EU-burgers en betalen nog altijd met kronen en øren. Na eeuwenlange vreemde overheersing en voorgedij door Denen, Zweden en Duitsers hebben ze deze exclusiviteit en onafhankelijkheid wel 'verdiend'. Ook zonder richtlijnen of geld uit Brussel gaat het dit land voor de wind: de visvangst maar vooral de rijke olievoorraden in de Noordzee en het toerisme hebben het prachtige 'rijk van de reuzen en trollen' bijzonder welvarend gemaakt.

Lofoten Typisch voor de Lofoten zijn de ontoegankelijke bergtoppen met steile flanken, diepgroene weiden en kleurrijke houten woningen op palen. Het klimaat van de archipel is dankzij de warme Golfstroom ongewoon mild voor zijn ligging.

Noordkaap Hoewel hier vaak een nevelsluier hangt, de kaap toeristisch is en strikt gezien niet het noordelijkste punt van Europa, moet je toch ooit op dit rotsplateau hebben gestaan.

Lyngenfjord Dit bergpanorama is een van de mooiste van Noorwegen. Je waant je er bijna in de Alpen.

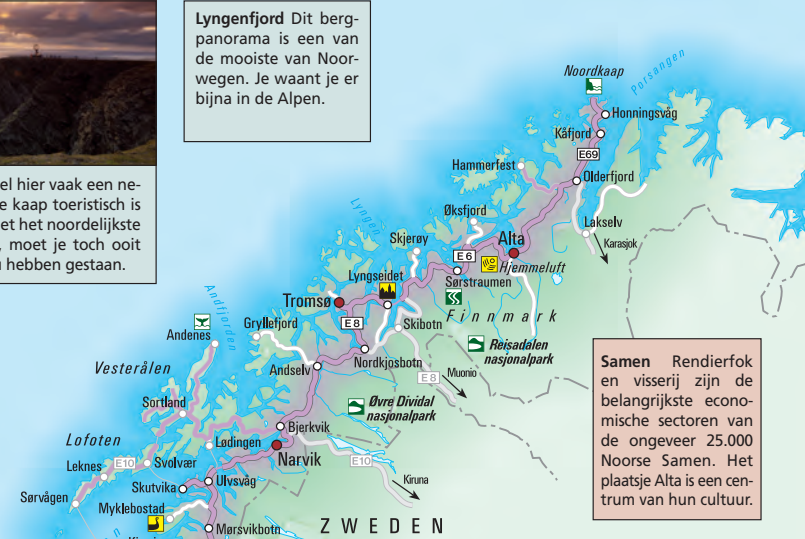

Ålesund In de na een verwoestende brand nieuw opgerichte eilandstad staan (voor Noorwegen atypische) stenen huizen. Een aquarium toont de Noorse zee fauna. Vanaf de berg Aksla heb je een schitterend uitzicht op het Jugendstilensemble in de voor haar milde klimaat geroemde stad.

Trondheim De ongewoon rijkelijk versierde en bekende Nidarosdom is het indrukwekkendste kerkgebouw van Scandinavië en de traditionele kroningskerk van de Noorse koningen. Vanaf de toren heb je een fraai panorama.

Trollstigen Noorwegens bekendste bergpas vergt goede stuurkunst. Sinds 1936 kronkelt de weg met elf haarspeldbochten en een stijgingspercentage van 10 % 850 meter omhoog.

Samen Rendierok en visserij zijn de belangrijkste economische sectoren van de ongeveer 25.000 Noorse Samen. Het plaatsje Alta is een centrum van hun cultuur.

Sognefjord Noorwegens impressionantste fjord is 180 kilometer lang, op sommige plaatsen vijf kilometer breed en tot 1200 meter diep. Hier loopt de langste autotunnel ter wereld (24,5 km).

Røros Veel houten gebouwen in het stadscentrum herinneren aan Røros' bloeitijd als kopermijnstad. De stenen kerk (1784) was voorbehouden aan de mijnwerkers.

Bergen De wijk Bryggen met tal van historische pakhuizen, de visserijhaven, dom, Mariakerk (12de eeuw), het openluchtmuseum Gamle Bergen en een van de grootste zee wateraquaria van Europa maken de oude Hanzestad bezienswaardig, ook al regent het er vaak.

Urnes Aan de Lustrafjord prijkt de oudste Noorse staafkerk met weelderige ornamenten en een buitengewone bouwwijze.

Vøringsfossen Europa's grootste hoogvlakte, de Hardangervidda, ligt op een hoogte van 1200 meter. Een spectaculaire waterval aan de rand van het bijna 7500 km² grote plateau is de 170 meter hoge Vøringsfossen.

Oslo Wereldberoemde musea en veel water en groen drukken hun stempel op de aangename, uitgestrekte stad. Symbool van de hoofdstad is het Nieuwe Stadhuis aan de haven.

Images/C; P. 269: Panoramic Images/G; P. 270/271: Johnathan Ampersand Esper/Aurora Creative/G; P. 271: Hicks/G; P. 271: Cox/A; P. 272: Steve Allen Travel Photography/A; P. 272: Radius Images/A; P. 273: Dieudonne/Robert Harding/C; P. 273: Dieudonne/Robert Harding/G; P. 274/275: Burmeister/A; P. 275: Arcticphoto/A; P. 275: Stadler/C; P. 276/277: Strand/C; P. 277: Postma/G; P. 278: Arctic-Images/C; P. 278: Paterson/A; P. 278: Robert Preston Photography/A; P. 279: Win Initiative/G; P. 279: Arctic Images/A; P. 280/281: Mendzigall/C; P. 281: Harscher/M; P. 282: Stricher/G; P. 282: Strand/C; P. 282: Arctic Images/C; P. 282: Gerth/C; P. 283: Henn Photography/cultura/C; P. 284/285: NASA/C; P. 285: Arctic Images/C; P. 286/287: Pawlitzki; P. 287: Strand/C; P. 288/289: Christina Krutz / Radius Images/C; P. 290/291: Lubenow/Look; P. 290/291: Schweitzer/A; P. 291: Rouse/C; P. 291: Wothe/Look; P. 291: Rosing/G; P. 291: Callan/C; P. 292: Vink; P. 292: Schouten/Foto Natura/C; P. 292/293: Ellinger/C; P. 293: Pechmann/G; P. 293: Wisniewski/C; P. 293: Harrier/C; P. 293: Harrier/C; P. 293: Wothe/C; P. 294: Strand/C; P. 294/295: Jonathan Andrew/C; P. 295: Ove Eriksson/G; P. 296/297: Panoramic Images/G; P. 296/297: Johner Images/A; P. 297: age fotostock/Look; P. 297: IBL/Look; P. 297: Bert Pijs/C; P. 297: Sharp/C; P. 297: Bickwinkel/A; P. 298: Tove/G; P. 298: Wothe/M; P. 298: age/M; P. 299: Johner Images/A; P. 299: Johner Images/A; P. 300: Wothe/C; P. 300: Juniors Bildarchiv/A; P. 301: Hazelhoff/C; P. 301: Oystercatcher/C; P. 301: Tove/G; P. 301: Hosking/C; P. 302: Dalfors/C; P. 302: Gigerichova/M; P. 302: Johnér/M; P. 303: Johnér/M; P. 304/305: WoodyStock/A; P. 305: tbk-media.de/A; P. 306: Gigerichova/M; P. 306/307: Yelen/G; P. 307: Larsson/M; P. 308: Tero Niemi/C; P. 308: Scotch Pine/C; P. 308/309: Strand/C; P. 309: imagebroker/A; P. 310: Wothe/C; P. 311: Hicks/A; P. 311: Hicks/A; P. 311: Gibbons/A; P. 311: Arterra Picture Library/A; P. 312/313: imagebroker/A; P. 313: Blickwinkel/A; P. 314/315: Strand/G; P. 315: Strand/G; P. 316/317: Zacek/G; P. 317: Zacek/G; P. 318/319: Steinmetz/C; P. 318/319: Ekholm/M; P. 320/321: Lubenow/Look; P. 321: Lubenow/Look; P. 322/323: Seung Kye Lee/G; P. 323: Thomas Russ Arnestad/A; P. 324: Schnurer/M; P. 325: Hovalnd Börve/G; P. 325: Outdoor-Archiv/A; P. 325: imagebroker/A; P. 325: Harscher/M; P. 326/327: Kristiansen/G; P. 327: van Groen/Look; P. 328/329: Breihagen/G; P. 328/329: Arthus-Bertrand/C; P. 329: Antti Leinonen/C; P. 329: Souders/C; P. 330: Schmid/C; P. 330/331: Mirau/G; P. 330/331: Vaccarella/C; P. 332/333: Sadjina/G; P. 333: Naber/C; P. 334/335: Zoonar/A; P. 334/335: Picade LLC/A; P. 336: Oomen/G; P. 336: Oyvind Martinsen/A; P. 336: Oyvind Martinsen/A; P. 336: Oyvind Martinsen/A; P. 337: Hamblin/G; P. 338/339: Zoonar/A; P. 339: Oyvind Martinsen/A; P. 339: Oyvind Martinsen/A; P. 340/341: Mirau/M; P. 340/341: Mirau/M; P. 341: Mirau/M; P. 342: Sodapix/G; P. 342: Parkinson/C; P. 343: Rob Reijnen/C; P. 343: Bard Loken/M; P. 344/345: Mirau/M; P. 345: Creasource/C; P. 345: Gigerichova/M; P. 346/347: Gigerichova/M; P. 347: Blickwinkel/A; P. 347: Schulte/A; P. 348/349: Gigerichova/M; P. 349: Gigerichova/M; P. 350: Transier/C; P. 350/351: van Groen/Look; P. 351: van Arkel/C; P. 352/353: Dressler/Look; P. 353: Wisniewski/G; P. 354/355: Radius Images/C; P. 354/355: Jackson/G; P. 355: age fotostock/Look; P. 355: Lukasseck/C; P. 355: Nicklen/C; P. 356/357: Schmid/C; P. 356/357: Strand/C; P. 357: photoshot/Look; P. 358/359: Arctic-Images/C; P. 359: Kluzniak/G; P. 359: Robert Harding/M; P. 360/361: Dieudonne/G; P. 360/361: Wasek/A; P. 361: Paterson/A; P. 362/363: Lee Frost/Robert Harding/C; P. 363: Ebi/A; P. 364/365: Panoramic Images/G; P. 366: Jon Arnold Images Ltd/A; P. 367: Cozzi/Atlantide Phototravel/C; P. 367: John Elk III/G; P. 367: Yadid Levy/Robert Harding/G; P. 367: Dietrich/M; P. 367: M/A; P. 367: NPL/Wild Wonders of Europe/M; P. 368: Hakan Hjort/G; P. 369: Gallo Images/G; P. 369: P. Lubenow/M; P. 369: Macduff Everton/C; P. 369: Macduff Everton/C; P. 369: Krist/C; P. 369: G. Heller/C; P. 369: Gallo Images/G; P. 369: G.Lenz/M; P. 369: Alamy/M; P. 369: K.Wothe/Look; P. 370: Juki/amanaimages/C; P. 371: Oechsle/G; P. 371: Spencer/G; P. 371: Hicks/C; P. 371: Lenz/C; P. 371: Premium; P. 371: Panoramic Images/G; P. 371: Zauanders/C; P. 371: Woolfitt/C; P. 371: Loken/M; P. 371: Warburton-Lee/M; P. 372: age Douglas Pearson/G; P. 373: age foto-

stock/Look; P. 373: Kristiansen/G; P. 373: Mirau/M; P. 373: Hellier/Robert Harding World/C; P. 373: Humbert/C; P. 373: Shepherd/C; P. 373: Cook/G; P. 373: Grehan/C; P. 374: Schafer/C; P. 375: Arctic-Images/G; P. 375: Arctic-Images/C; P. 375: Souders/C; P. 375: Mendzigall/Sodapix/C; P. 375: Dieudonne/Robert Harding World/C; P. 375: Gibbs/A; P. 375: Snorri Gunnarsson/A; P. 376/377: Zacek/G

De uitgever heeft getracht alle recht-
hebbenden van het beeldmateriaal te
achterhalen. In enkele gevallen is dit
niet gelukt. Wie niet om toestemming
tot publicatie werd verzocht en als-
nog meent rechten te kunnen doen
geldend, wordt verzocht contact op te
nemen met de uitgever.

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: redactie.toerisme@lannoo.com.

Vertaling: Christelle Bogaert

Opmaak: Karakters, Gent

Cover: Véronique Lux

Oorspronkelijke titel: *Unterwegs in Skandinavien*

© Kunth Verlag GmbH & Co. KG, München, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2016

© Cartografie: Kunth Verlag GmbH & Co. KG

D/2016/45/264 – NUR 512

ISBN 978 94 014 3233 7

Deze uitgave werd met de meeste zorg samengesteld. De juistheid van de gegevens is mede afhankelijk van informatie die ons werd verstrekt door derden. Indien die informatie onjuistheden bevat, kan Lannoo daarvoor geen aansprakelijkheid aanvaarden.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar
gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of
op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
de uitgever.